

Møte tirsdag den 5. oktober 2010 kl. 10

Sak nr. 1 [10:03:50]

President: Dag Terje Andersen

Dagsorden (nr. 4):

1. Finansministerens redegjørelse om regjeringens forslag til statsbudsjett og om nasjonalbudsjettet for 2011
2. Referat

Presidenten: Representantene Thomas *Breen* og Geir Jørgen *Bekkevold*, som har vært permittert, har igjen tatt sete.

Det foreligger en rekke permisjonssøknader:

- fra Arbeiderpartiets stortingsgruppe om sykepermisjon for representanten Gunn *Olsen* fra og med 5. oktober og inntil videre
- fra representanten Morten *Høglund* om permisjon i tiden fra og med 6. oktober til og med 12. oktober og for representanten Bård *Hoksrud* om permisjon i tiden fra og med 7. oktober til og med 12. oktober, begge for å delta som valgobservatører for OSSEs parlamentariske forsamling under valget i Kirgisistan
- fra representantene Susanne *Bratli*, Sigvald *Oppebøen Hansen* og Åse *Michaelsen* om permisjon i tiden fra og med 7. oktober til og med 12. oktober for å delta i OSSEs parlamentariske forsamplings høstmøte i Palermo

Etter forslag fra presidenten ble enstemmig besluttet:

1. Søknadene behandles straks og innvilges.
2. Følgende vararepresentanter innkalles for å møte i permisjonstiden:
For Vest-Agder fylke: Tor Sigbjørn *Utsogn*
For Akershus fylke: Tone *Liljerøth*
For Telemark fylke: Kåre *Fostervold*, Lene *Vågslid* og Odin Adelsten *Bohmann*
For Nord-Trøndelag: fylke Bård *Langsåvold*

Presidenten: Lene *Vågslid* er til stede og vil ta sete.

Statsråd Sigbjørn Johnsen vil overbringe 1 kgl. proposisjon.

Statsråd Sigbjørn Johnsen [10:02:53]: Det er faktisk to proposisjoner. Det er Prop. 1 S, statsbudsjettet 2011, og det er Prop. 1 LS, skatter og avgifter 2011.
(Se under referat)

Presidenten: Representanten Ib Thomsen vil framsette et representantforslag.

Ib Thomsen (FrP) [10:03:29]: På vegne av stortingsrepresentantene Solveig Horne, Hanne C.S. Iversen og meg selv vil jeg fremme representantforslag om å likestille litteraturen.

Presidenten: Representantforslaget vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

Finansministerens redegjørelse om regjeringens forslag til statsbudsjett og om nasjonalbudsjettet for 2011

Statsråd Sigbjørn Johnsen [10:04:17]: Det er jo slik at et statsbudsjett består av både inntekter og utgifter. Derfor var det to proposisjoner, en om inntekter og en om utgifter.

Statsbudsjettet for 2011 – «tjueølløv» – er et ansvarlig budsjett for å sikre arbeidsplasser, velferd og verdiskaping. Vi investerer i vår framtidige arbeidskraft og produksjon gjennom økt satsing på skole og utdanning.

Kommunene får økte inntekter på nærmere 6 mrd. kr til omsorg og velferd, og sykehusene styrkes med om lag 1 mrd. kr, slik at tryggheten for helse og behandling styrkes. Bevilgninger til vei, jernbane og sjøtransport øker med om lag 2,6 mrd. kr, slik at den historiske satsingen på samferdsel holder fram.

Samtidig er dette et stramt budsjett som bygger opp under handlingsregelen for bruk av oljepenger i økonomien. Avstanden til 4-prosentbanen reduseres til 7,4 mrd. kr i 2011. Ved om lag uendret oljepengebruk fra 2011 til 2012 kan vi være tilbake på banen i 2012. Det er viktig for å sikre arbeidsplasser i norsk industri og verdiskaping i hele landet. Budsjettet bidrar også til å sikre den langsiktige finansieringen av velferdsstaten, slik at kommende generasjoner også kan makte den oppgaven.

Norge er i en helt annen situasjon enn de fleste land rundt oss. Det er det grunn til å være stolte over. Samtidig må vi ta inn over oss at vi også er avhengige av at andre land lykkes med sin økonomiske politikk. Norge har en åpen økonomi, og vi er sårbare for det som skjer i andre land.

Finanskrisen har vist oss hvor raskt det kan snu i økonomien. Irland er et eksempel på det. For få år siden ble landet omtalt som «den keltiske tigreren», med sterk vekst og høy aktivitet i økonomien. Nå er det motsatt. Folk i Irland, som folk mange andre steder i Europa, må betale dyrt for at økonomien kom ut av kurs. Lærdommen er tydelig. Ingen trær vokser inn i himmelen, og det går heller ikke an å låne seg til varig velstand og velferd. Vi opplevde noe av det samme etter det lånefinansierte frislippet i norsk økonomi på midten av 1980-tallet. Holder vi ikke grunnleggende orden i økonomien, lykkes vi heller ikke med arbeid, produksjon og velferd.

La meg ta et lite historisk tilbakeblikk: Lille julaften 1969 ringte telefonene i Industridepartementet. Det var beskjed fra Phillips Petroleum om at en av brønnene på Ekofisk-feltet så lovende ut. Med stor sannsynlighet var det et drivverdig oljefelt de hadde funnet. Det ble begynnelsen til en ny økonomisk tidsregning for Norge.

Noen år tidligere hadde en liten gruppe embetsmenn, ledet av Jens Evensen, vært framsynt nok til å sikre Norge råderetten over kontinentalsokkelen innenfor det som ble norsk økonomisk sone.

I St.meld. nr. 25 for 1973–74 Petroleumsvirksomhetens plass i det norske samfunn la daværende finansminister Per Kleppe fram hovedlinjene i den politikken som skul-

le prege oljevirkosomheten. Stortinget ga sin tilslutning til dette den 6. juni 1974.

Oljen og oljeinntektene skulle være folkets eiendom og underlagt folkevalgt styring gjennom Stortinget. Den nye rikdommen skulle nyttes til å utvikle et samfunn av bedre kvalitet. En betydelig del av inntektene skulle investeres utenfor landet, og hensynet til framtidige generasjoner tilsa at bare en del av den innenlandske bruken av oljeinntektene skulle nyttes til økt forbruk. Det skulle være penger igjen når oljevirkosomheten en gang tok slutt.

Snart 40 år etter er vi nå midt inne i arbeidet med å oppfylle disse målene, og vi gjør det på en måte som blir lagt merke til ute i verden. Derfor er handlingsregelen viktig. Den sørger for at vi skiller bruken av oljeinntektene fra opptjeningen. Over tid skal vi bare bruke realavkastningen av fondet og spare til framtidige generasjoner. Handlingsregelen sier også at bruken av oljeinntektene i statsbudsjettet skal utjevne svingninger i økonomien. Vi skal bruke mer når tidene er dårlige, og mindre når tidene er gode. Handlingsregelen er ikke noe mål i seg selv, heller ikke den såkalte 4-prosentbanen. De er derimot redskaper for å oppnå viktige mål i politikken. De fremste av disse målene er arbeid til alle og langsiktig finansiering av velferdsstaten.

Jeg tilhører på mange måter en heldig generasjon. Vi har fått oppleve sterk vekst i inntekt og levestandard. Velferd og velstand har økt til et nivå som våre foreldre høyst kunne drømme om. Men de hadde en drøm om at vår generasjon skulle få det bedre, ikke minst få bedre utdanning og flere muligheter i livet. Det har vi fått, og det skal vi takke for. Derfor må vi sikre at kommende generasjoner har styrke til å bære sin egen velferd og vår felles velferd på ryggen. Det er dette som kalles generasjonskontrakten. Vi har både et moralsk og økonomisk ansvar for å oppfylle denne viktige kontrakten.

Samtidig må vi huske at både olje og andre naturressurser er lite verdt om vi ikke har evne til å foredle og skape verdier av disse ressursene. Derfor er historien om vår felles velferd først og fremst historien om arbeidskraften, historien om dem som har brukt sine evner, hender og hoder til å skape det samfunnet vi har i dag. Slik skal det også være i framtiden.

Hans Børli skriver i diktet «En dørklinke av jern»:

«Jeg minnes ofte
klinka av jern
på svalgangsdøra
heime på torpet i skogen;
Henders varsomme grep,
jordete bondenevers lengsel,
hadde slitt den tynn som
en fuglevinge.»

Det er de tusener av arbeidshender som bygger og former landet vårt, de som hver eneste dag gjør sitt for at samfunnsmaskineriet kan holdes i gang, de som holder landet i hevd, men som sjelden eller aldri kommer i avisene.

«Norge er et lite land, men stort som eksempel.» Dette sa sjefen for det internasjonale valutafond, Dominique Strauss-Kahn, under den internasjonale konferansen vi arrangerte i Norge for snart tre uker siden. Det han siktet

til, var bl.a. den gode økonomiske situasjonen, den lave arbeidsledigheten og ikke minst den evnen som vi har i dette landet til å samarbeide og ta felles løft når det blir krevd av oss.

Kontrastene blir store når vi ser oss omkring i vår egen verdensdel, enten vi ser på arbeidsledighet, fordeling, inntektsvekst, statsfinanser eller utenriksøkonomi.

Det er mange som gjerne ville ha byttet med Norge. I krisetider er det ofte de som har minst, som må betale mest. Vi ser det nå. Det er dette som gjør det så vanskelig å stramme inn når økonomien er i nedgang. Det er derfor viktig at vi ikke lever over evne når tidene er gode. Det er en god lærdom.

Til tross for vår sterke økonomiske stilling er vi også sårbare, fordi vi er avhengig av verden rundt oss på godt og vondt. Finanskrise, klimautfordringer og terrorfrykt er eksempler på det. Vi kan ikke gjemme oss for det som skjer rundt oss. Men det beste vernet mot kriser og internasjonale tilbakeslag er at vi holder orden i eget hus.

Hovedoppgaven for den økonomiske politikken i 2009 og 2010 har vært å bidra til at sysselsettingen holdes oppe og ledigheten nede. Vi har satt inn kraftfulle tiltak for å motvirke følgene av den internasjonale finanskrisen – og vi har lyktes. Både nedgangen i produksjon og oppgangen i arbeidsledighet har vært relativt liten i internasjonal sammenheng. Det norske ledighetsnivået er langt under nivået i de fleste andre industriland. Vi har lyktes med en av våre viktigste oppgaver, å holde folk i arbeid. Dette har ikke kommet av seg selv. Det er et resultat av politikken som blir ført i Norge.

Utfordringen framover blir å ta vare på disse gode resultatene.

I årene før den internasjonale finanskrisen hadde norsk økonomi en eventyrlig utvikling. Den økonomiske veksten var høy, og produktivitetsveksten var bedre enn i de land vi handler mest med. Velstand og velferd ble betydelig forbedret. De offentlige velferdstjenestene ble videreutviklet og utvidet. Kraftig oppgang i etterspørselen fra oljevirkosomheten ga vekstimpulser til resten av norsk økonomi. God tilgang på arbeidskraft fra nye og gamle EØS-land bidro til å vide ut flaskehalsen i økonomien.

Så kom finanskrisen. Den rammet også Norge. Finanskrisen førte til det sterkeste internasjonale tilbakeslaget siden annen verdenskrig. Men heldigvis er verdensøkonomien nå på vei opp igjen siden siste halvår i fjor. De internasjonale finansmarkedene fungerer mye bedre enn i tiden etter at finanskrisen slo inn høsten 2008. Veksten i sterkt framvoksende økonomier som Kina og India er stor. Den har også tatt seg opp i Europa og USA, men har ennå ikke fått skikkelig fotfeste. Den statsfinansielle situasjonen i industrilandene skaper usikkerhet om veksten framover. Mange land må stramme kraftig inn i sine budsjetter for å hindre at statsgjelden kommer ut av kontroll.

Flere europeiske land opplevde i vår sviktende tillit til statens evne til å betale gjelden sin, og markedsrentene på statslånene deres gikk betydelig opp. Støttetiltak fra EU og IMF roet situasjonen, men den siste tiden har rentene på ny økt i flere land.

Det er store forskjeller i vekstutsiktene mellom de ulike

eurolandene. Land med statsfinansielle problemer sliter med lav vekst. En rekke EU-land har vedtatt eller varslet omfattende budsjettinnstramminger. Denne delen av opprettingen kommer til å bli krevende. Vi har allerede sett tegn til sosial uro i de fleste land som er hardest rammet av finanskrisen. Arbeidsledigheten blant ungdom er en stor utfordring i mange land. Vi har ikke råd til å la ungdom miste sine muligheter og sin tro på framtiden. Det vil alle tape på.

Finanskrisen innebar også en betydelig fare for at norsk økonomi skulle rammes av denne kraftige nedgangskonjunkturen. På denne bakgrunn ble finanspolitikken dreid i kraftig ekspansiv retning både i 2009 og i 2010. Pengepolitikken ble lagt om, og fra høsten 2008 fram til sommeren 2009 reduserte Norges Bank styringsrenten til det laveste nivået noensinne. I tillegg gjennomførte vi betydelige tiltak for å bedre forholdene i finansnæringen, i finansmarkedene og lette tilgangen på lån for husholdninger, bedrifter og kommuner.

Den nye informasjonen vi har fått siden vi la fram revidert nasjonalbudsjett, tilsier at veksten i norsk økonomi fortsetter, selv om det viste seg at tempoet inn i 2010 var noe lavere enn vi la til grunn i mai. Det er særlig privat forbruk som har utviklet seg svakere enn anslått. Framover venter vi likevel at veksten i forbruket vil ta seg opp igjen.

Veksten i fastlandsøkonomien fastslås nå til 1,7 pst. i år, som er noe lavere enn anslaget i revidert nasjonalbudsjett. For 2011 anslås veksten til 3,1 pst., som er rundt et halvt prosentpoeng over den beregnede trendveksten i norsk økonomi.

Arbeidsmarkedet har vist en stabil utvikling den siste tiden. Fallet i sysselsettingen stoppet opp mot slutten av fjoråret, og ledigheten ventes å holde seg forholdsvis stabil rundt om lag 3,5 pst i 2010 og 2011. Det er klart lavere enn gjennomsnittet for de siste 20 årene på 4,5 pst.

Regjeringen følger handlingsregelen for en gradvis innfasing av oljeinntekter i norsk økonomi. Handlefriheten som denne regelen gir, er som sagt brukt aktivt i 2009 og 2010. Alternativet til denne kraftige bruken ville ha vært fall i sysselsettingen og en vesentlig høyere arbeidsledighet. Det har vi klart å unngå.

Men samtidig har den ekspansive budsjettpolitikken ført til at bruken av oljepenger har kommet på et vesentlig høyere nivå enn 4-prosentbanen. Derfor må en ekspansiv politikk i nedgangskonjunkturer etterfølges av innstramminger når situasjonen i økonomien normaliseres, slik at vi kommer tilbake til denne 4-prosentbanen. Derfor vil det være i tråd med handlingsregelen nå å stramme til i budsjettet og redusere avstanden til 4-prosentbanen, slik regjeringen har varslet. Det er to grunner til det.

For det første må vi ta hensyn til industrien og konkurranseutsatte næringer. Kostnadsnivået i Norge er høyt, og norske bedrifter er sårbare for en ytterligere styrking av kronen. Det er derfor viktig at finanspolitikken ikke bidrar til en særnorsk renteoppgang og sterkere krone.

For det andre må vi sørge for at vi overholder generasjonskontrakten, som vi var inne på tidligere, slik at vi sikrer gode velferdsordninger også i framtiden etter hvert som

oljeinntektene avtar. Jo lenger bruken av oljeinntektene ligger over 4-prosentbanen, jo mindre blir det framtidige finansieringsbidraget fra Pensjonsfondet.

Regjeringen har funnet det riktig å holde oljepengebruken uendret fra 2010 til 2011, målt i såkalte faste priser. Det innebærer en budsjettinnstramming på 0,2 pst. av BNP for Fastlands-Norge. Dette er det første budsjettet med innstramming siden 1999 og siden handlingsregelen ble vedtatt. I budsjettet for 2011 legger vi opp til en bruk av oljeinntekter på 128 mrd. kr. Avstanden til 4-prosentbanen blir betydelig redusert, og den anslås som sagt til 7,4 mrd. kr i budsjettet for 2011. Det er en nedgang på rundt 12 mrd. kr i forhold til vårt nåværende anslag for 2010. Med uendret oljepengebruk fra 2011 til 2012 vil vi være tilbake på banen igjen i 2012. Det viser at politikken virker, og dette vil gi oss økt handlefrihet senere.

Vår foreldregenerasjon var med på å gi oss trygghet og muligheter, med et mye svakere utgangspunkt enn det vi har. Vi kan gi en håndsrekning tilbake – trygghet for det å bli gammel, trygghet for omsorg og adgang til fellesskapets tjenester. Da må vi føre en langsiktig og ansvarlig økonomisk politikk.

Aldringen av befolkningen vil føre til høyere utgifter til pensjon, omsorg og helse, mens veksten i skatteinntektene etter hvert vil gå ned. Handlingsregelen sikrer at oljeformuen vil gi et varig bidrag til finansieringen av velferdsordningene, men alene er ikke dette nok til å dekke opp for økningen i aldersrelaterte utgifter.

Arbeidslinja er nøkkelen til å møte disse utfordringene. En høy arbeidsinnsats per innbygger gir store skattegrunnlag og høye skatteinntekter. Når færre personer står utenfor arbeidsstyrken, vil også de offentlige utgiftene reduseres fordi utgiftene til trygder og stønader går ned. I tillegg gir arbeid en viktig trygghet for den enkelte. Verdien av vår samlede arbeidsinnsats utgjør om lag 80 pst. av nasjonalformuen. Pensjonsfondet og verdien av de gjenværende olje- og gassreservene på norsk sokkel utgjør på sin side i underkant av 10 pst. av denne formuen. Disse tallene illustrerer hvor viktig det er å lykkes i å ta vare på og utvikle arbeidskraften.

Utdanning er viktig for at vi skal lykkes med arbeidslinja og for å sikre den framtidige arbeidskraften. Kvalitet i hele utdanningsløpet er derfor viktig. I statsbudsjettet videreføres utgiftene til kvalitetstiltak i grunnskolingen på et høyt nivå, og vi vil fortsette å jobbe for økt gjennomføring i den videregående skolen, bl.a. gjennom økte bevilgninger til prosjektet Ny GIV – gjennomføring i videregående skole betyr det, men «ny giv» er også flotte ord. Hvert frafall i den videregående skolen er et tap både for den enkelte og for samfunnet. Årsaken til frafall ligger ofte tilbake i tid, før skolegangen i den videregående skolen. En trygg oppvekst, god kvalitet i barnehage og grunnskole er derfor viktige forutsetninger for å hindre frafall senere. Derfor skal det satses betydelig på dette området. Det er i tillegg viktig at ungdom som ønsker arbeid, får lære plass, slik at de får et godt fotfeste i arbeidslivet. Det er nødvendig at både offentlige og private arbeidsgivere bidrar til at vi kan oppnå det.

Et godt læremiljø, både for elever og lærere, er viktig

for læringsutbyttet. Vi ønsker derfor å sørge for at vi har gode undervisningsbygg. Vi vet at rehabiliteringsbehovet i norske skoler er stort, og vi foreslår derfor å øke investeringsrammene for rentekompensasjonsordningen for skole- og svømmeanlegg med ytterligere 2 mrd. kr i 2011.

Framtidens utfordring handler om å sikre en godt kvalifisert og tilstrekkelig stor arbeidsstyrke. Å ha nok studie-plasser er derfor viktig. Vi foreslår å øke bevilgningen til om lag 2 200 nye studieplasser i 2011. I tillegg opprettes det om lag 2 000 studieplasser ved flerårige studier, som følge av at studieplassene som ble opprettet i 2009, videreføres med nye kull. I tillegg foreslår regjeringen å øke Forskningsfondet med 3 mrd. kr i 2011.

Det er viktig at vi har fokus på hele utdanningsløpet, fra barnehage til høyere utdanning. Derfor fortsetter regjeringen satsingen på barnehager. Det er de som er i barnehage i dag, som skal bidra til den framtidige velferden. Det er grunn til å tenke nøye igjennom det. Regjeringen foreslår å øke bevilgningen til tiltak for å bedre kvaliteten i barnehager. På denne måten sikrer vi at våre barn får det beste utgangspunktet for det videre utdanningsløpet.

Regjeringen ønsker at foreldrebetalingen skal være så lav at alle som ønsker det, skal ha råd til å betale for en barnehageplass. Derfor foreslår regjeringen å videreføre maksimalprisen for foreldrebetaling på samme nominelle nivå som i 2010. De øremerkede tilskuddene til etablering av nye barnehageplasser foreslås videreført, men de ordinære driftstilskuddene til barnehager foreslås nå innlemmet i kommunenes rammetilskudd.

Å sikre arbeidslinja handler også om å sikre dem som nå står helt eller delvis utenfor arbeidslivet, en plass innenfor. Kvalifiseringsprogrammer for personer med vesentlig nedsatt arbeids- og inntektsevne er viktig. Vi prioriterer dette i budsjettet vårt, ved å foreslå å øke bevilgningene til dekning av kommunenes merutgifter med 65 mill. kr. I tillegg legges det opp til en økning på 200 tiltaksplasser for denne gruppen.

Det er slik at det dessverre er for mange i samfunnet vårt som ikke har fått ta del i den velstandsreisen som de fleste av oss har hatt de siste tiårene. En av de viktigste oppgaver vi som politikere har, er å sikre folk trygghet og tro på framtiden. Å ha en god rusomsorg er viktig for at rusmisbrukere skal få den omsorgen og verdigheten de fortjener. Derfor har vi økt bevilgningene til Opptrappingsplanen for rusfeltet betydelig de siste årene. Vi foreslår nå en ytterligere opptrapping på 100 mill. kr.

De fleste barn som vokser opp i Norge, har det bra. Derfor er det så viktig at vi stiller opp for de barna som ikke får denne trygge oppveksten og omsorgen de har krav på. Vi ønsker å bidra til å sikre alle barn trygghet og tro på framtiden. Derfor må vi ha et barnevern som fungerer. Barnevernet skal sørge for at også de barna som ikke får god nok trygghet hjemme, blir tatt godt vare på. Regjeringen foreslår å øke bevilgningene både til det statlige og det kommunale barnevernet i 2011. Vi foreslår et øremerket tilskudd på 240 mill. kr til det kommunale barnevernet, bl.a. til nye stillinger, slik at barnevernet lokalt kan styrkes. I tillegg foreslår vi også at det statlige barnevernet får betydelig økte bevilgninger. Penger er én ting, men i til-

legg må barnevernet i kommunene ha gode folk og gode fagmiljøer. Samarbeid på tvers av kommunegrenser vil i mange tilfeller være nødvendig for å få dette til.

Trygghet handler også om å sikre folk et godt helse-tilbud. Helse- og omsorgstilbudet betyr mye for den enkeltes levekår og livsutfoldelse og er en viktig forutsetning for et godt samfunn. Sykehusenes økonomi styrkes i 2011, slik at flere pasienter får behandling. Det vil bli stilt krav om at ventetidene skal reduseres. Med om lag 1 mrd. kr til økte bevilgninger til drift legger vi til rette for en aktivitetsvekst på 1,4 pst. i 2011. I tillegg foreslår vi knapt 450 mill. kr i investeringslån til nye prosjekter. Det foreslås bl.a. en bevilgning til bygging av nytt sykehus i Østfold. Samhandlingsreformen følges opp med samlede bevilgninger på 580 mill. kr.

Å gi eldre en verdig alderdom er viktig for regjeringen. Vi ønsker å styrke omsorgssektoren og tar nye skritt for å følge opp Omsorgsplan 2015. En styrket kommuneøkonomi setter kommunene i stand til å øke innsatsen i omsorgssektoren. Vi foreslår i tillegg å bevilge ca. 220 mill. kr til bygging av 2 000 nye sykehjemsplasser og omsorgsboliger. For regjeringen er det viktig å sørge for og bidra til trygghet der den enkelte bor. Hoveddelen av velferdsproduksjonen skjer i kommunene våre. Derfor må vi sørge for at kommunene har mulighet til å tilby gode velferdstjenester til innbyggerne sine. Det er både et statlig og et kommunalt ansvar. Hvordan kommunene f.eks. utfører sitt arbeidsgiveransvar, blir avgjørende for tjenestenes omfang og kvalitet. De siste fem årene har kommunesektoren fått et betydelig løft. Det vil fortsette i 2011. Regjeringens forslag innebærer en reell vekst i kommunesektorens samlede inntekter i 2011 på 5,7 mrd. kr, derav 2,75 mrd. kr som såkalte frie inntekter.

Regjeringen ønsker at alle skal få tilgang til kunst- og kulturopplevelser. Regjeringen vil fortsette sin satsing på Kulturloftet. Siden 2005 har regjeringen gitt et løft til et bredt spekter av kultur- og frivillighetsformål, nettopp fordi det er så viktig for den livskvaliteten som folk skal oppleve. Med budsjettforslaget i dag fortsetter regjeringen dette løftet. Vi foreslår økte utgifter til kulturformål med om lag 640 mill. kr.

Regjeringen er opptatt av å skape et samfunn med mindre kriminalitet og mer fysisk trygghet. Derfor vil vi øke politibemanningen framover. I budsjettet foreslår vi å øke bevilgningene til politiet og påtalemyndighetene med nesten 550 mill. kr. Dette kommer i tillegg til en allerede sterk og historisk satsing i det budsjettåret som vi nå er inne i.

Bredt internasjonalt engasjement er viktig for regjeringen. Vi foreslår å videreføre et høyt nivå på internasjonal bistand. Samlet utgjør bistandsbudsjettet 1,02 pst. av BNI. Vi legger opp til et fortsatt høyt norsk bidrag i militære utenlandsoperasjoner for fred og stabilitet – for å bidra til trygghet i andre land. Gjennom satsing på tiltak i nordområdene skal Norge befeste sin stilling som ledende aktør i det arktiske samarbeidet. Nordområdene er regjeringens viktigste strategiske satsing i utenrikspolitikken.

Generasjonskontrakten handler ikke kun om å overlevere neste generasjon en sunn økonomi – det handler også

om å overlevere skaperverket i god stand. Det er en viktig oppgave for regjeringen. Regjeringen fortsetter den betydelige satsingen på miljø i statsbudsjettet for 2011, med særlig vekt på miljørettet bistand, jernbane, miljøteknologi, CO₂-håndtering, fornybar energi og energieffektivisering.

Det er viktig for regjeringen å sikre et godt samferdselstilbud. Vi vil ruste opp infrastrukturen for å gjøre hverdagen enklere og tryggere for folk, for å bedre miljøet, gjøre samfunnet mer inkluderende og tilgjengelig for alle, og ikke minst for å styrke næringslivets konkurransekraft. Nasjonal transportplan 2010–2019 har en samlet planramme for perioden som er om lag 100 mrd. kr høyere enn den forrige planrammen for Nasjonal transportplan. Regjeringen fortsetter opptrappingen i budsjettforslaget for 2011 og foreslår å øke bevilgningene til vei, jernbane og sjøtransport med vel 2,6 mrd. kr fra saldert budsjett i 2010. På mine turer til og fra byen, altså Oslo, ser jeg hvor raskt og effektivt deler av disse pengene nå blir brukt til ny vei og jernbane, og det er bra. Rentekompensasjonsordningen til fylkeskommunene videreføres med en ny investeringsramme i 2011 på 2 mrd. kr. Vi foreslår også en økning av bevilgningene til belønningsordningen for bedre kollektivtransport, mindre bilbruk i byområdene og til Transnova-prosjektet som skal bidra til å redusere CO₂-utslipp fra transportsektoren.

Infrastruktur er viktig for næringslivet vårt. Derfor er den satsingen vi nå gjør, viktig for alle våre bedrifter. Men det aller viktigste for næringslivet er likevel at vi demper presset i økonomien og bidrar til at vi ikke får en særnorsk renteøkning som vil gi sterkere kronekurs. Noen av de samrådene vi har hatt med næringslivet, kan oppsummeres i én linje: Skaff oss flere ingeniører og hold orden i økonomien. Med dagens budsjett innfrir vi begge disse kravene.

Skatte- og avgiftssystemet skal sikre inntekter til fellesskapet og bidra til omfordeling og god ressursbruk. Regjeringen har vist at det er mulig å forene et mer effektivt skattesystem med økt omfordeling og et bedre vern av miljøet. Det er gjennomført betydelige skatteendringer uten å øke det samlede skattenivået fra 2004.

Skattereformen i 2006 har gitt oss et mer rettferdig skattesystem ved at den store forskjellen i høyeste marginale skattesatser på arbeidsinntekt og på utbytte langt på vei er utlignet. Inntektene fra utbytteskatten ble mer enn tredoblet fra 2006 til 2008. Endringer i arveavgiften og særlig i formuesskatten har også styrket fordelingsprofilen i skattesystemet.

Kampen mot skatteunndragelser er trappet opp, både nasjonalt og gjennom internasjonalt samarbeid, og det skjer bl.a. gjennom undertegning av skatteavtaler med såkalte skatteparadis. Dette er avtaler som skal gi oss innsyn og tiltak slik at gjemmestedene blir stadig færre for dem som vil unndra seg fellesskapets forpliktelser.

Regjeringen har styrket miljøavgiftene for å legge til rette for grønn omstilling. Miljø- og energirelaterte avgifter har økt med nesten 1,7 mrd. kr fra 2005 til 2010. I 2011-budsjettet tar regjeringen ytterligere et skritt ved at innslagspunktet i CO₂-komponenten i engangsavgiften

nedjusteres, og det skal gjøre det mulig for oss å nå målet om et utslipp fra nye biler på 120 gram per kilometer i løpet av kort tid.

Skattesystemet må stimulere til arbeid. Dagens skatte-regler er tilpasset det gamle alderspensjonssystemet og at man i stor grad enten jobber eller tar ut full pensjon. Særlig er skattebegrensningsregelen dårlig tilpasset et nytt pensjonssystem. Regelen gir høyere marginalsatt på arbeid for pensjonister med lave inntekter enn for andre grupper. Det åpner for uheldige tilpasninger. Og det er slik at det nye pensjonssystemet, som skal begynne å virke fra 1. januar neste år, gjør det lettere å kombinere arbeid og pensjon og stimulerer til arbeid. Regjeringen foreslår derfor at skattebegrensningsregelen for AFP- og alderspensjonister erstattes med et nytt skattefradrag i pensjonsinntekten. Fradraget sikrer at de som bare har minstepensjon, fortsatt ikke betaler inntektsskatt. Fradraget blir trappet ned kun mot pensjonsinntekt. Marginalskatten på pensjonsmottakeres arbeidsinntekt blir dermed redusert til det samme nivået som for lønnstakere. Det er viktig for å stimulere til fortsatt innsats i arbeidslivet. Marginalskatten på kapital for pensjonister med lav inntekt vil også reduseres til samme nivå som for andre skattytere.

I tillegg foreslås det å øke trygdeavgiften på pensjonsinntekt og å utvikle særfradraget for alder.

Samlet sett gir dette forslaget en skattelette for pensjonistgruppen på 1,35 mrd. kr. Forslaget har gode fordelingsvirkninger. Om lag 59 pst. av AFP- og alderspensjonistene får en skattelette med forslaget, om lag 11 pst. får uendret skatt, og om lag 30 pst. får en skjerpelse. De som har inntekter på mindre enn 350 000 kr, får gjennomgående lettelse med dette forslaget i pensjonistgruppen. Mange pensjonistektepar vil komme svært gunstig ut av det nye systemet. Det skyldes at det nye fradraget fastsettes kun på grunnlag av egen pensjonsinntekt, og at gifte AFP- og alderspensjonister kan få hvert sitt skattefradrag. Verdien av to skattefradrag vil til dels være betydelig større enn dagens skattebegrensning for ektepar, som ser ektefellers inntekt under ett.

Det er sjelden populært å foreslå økt skatt for noen. Men noen ganger er det nødvendig. Vi foreslo i 2006 å tilbakekalle Bondevik-regjeringens skattelettelse i 2005 og foreslåtte lettelse i 2006. Dette gir oss om lag 14 mrd. kr mer til omsorg og velferd i 2011. Formuesskatten har blitt økt for de med høye formuer. Samtidig er det om lag 500 000 mennesker færre i dag enn i 2005 som betaler formuesskatt. Mange av disse er pensjonister. Samlet sett har pensjonister fått lettelse i formuesskatten på om lag 500 mill. kr siden vi tok over i 2005.

Forslaget vi legger fram for 2011, sikrer at skattesystemets gode fordelingsegenskaper – for så vidt også foreldningsegenskaper – videreføres og styrkes. Også for 2011 legger regjeringen til grunn et uendret skatte- og avgiftsnivå.

Statsbudsjettet handler selvsagt om penger, om budsjettposters størrelse, og at det ikke bevilges nok. Det er mange som synes å tro at bare det er nok penger, kan alt løses. Viktigere er det nok hvordan pengene brukes, hva de går til, og hva slags resultater vi får. Selv

ikke i et av verdens rikeste land kan vi slippe unna de valgene.

I 1949 stiftet Hermann Gmeiner SOS-barnebyer. Det skjedde i Imst i Østerrike. Han hadde sett hva som skjedde i forlengelsen av krigen, foreldreløse unger som ble forsømt. Han forsto så altfor godt hva det kunne føre til. I 2010 er det fortsatt langt igjen til å oppfylle hans visjon, som var som følger:

«Den dagen vi med rette kan kalle alle verdens barn for våre barn, er den første dagen med fred blant mennesker.»

Barn og unge – i Norge og i verden – er vår felles framtid. Derfor må politikken ha et perspektiv som strekker seg utover de behov vi har i dag. Politikken skal binde generasjonene sammen for en felles framtid. Derfor er en trygg oppvekst viktig, at vi har et barnevern som fungerer, at ungdom kan komme seg gjennom videregående skole på en god måte, og at ungdom har en jobb å gå til. Derfor må vi bekjempe fattigdom og ødeleggelse av natur og livsgrunnlag. Derfor må utdanning og arbeid erstatte ledighet og mistro til politisk lederskap blant ungdom i mange land.

Min generasjon og vår generasjon har en fordel ingen andre generasjoner før oss har hatt. Vi har den historiske kunnskapen om hva som har gått galt. Vi må bruke den kunnskapen til å gjøre de viktige og riktige valg for framtiden. Det er dette økonomisk politikk også handler om. Statsbudsjettet for 2011 handler om å ta de rette grep for dagens situasjon, men det handler i like stor grad om å ta de viktige politiske grepene for framtidens Norge.

Før sommeren inviterte jeg ungdommer til å komme med innspill til finansministeren i form av en bloggkonkurranse – jeg har blitt ganske moderne etter hvert. En jente som heter Maren, som da gikk i 7. klasse på Grav skole i Bærum, skrev bl.a. følgende:

«Vi må ikke bruke opp alle pengene våre på unødvendige ting, vi må spare litt til de neste generasjonene våre. Så ikke dra opp stigen! Vi må ikke bare tenke på oss selv. Menneskene i de neste generasjonene våre skal ha det like bra som oss. Kanskje vi kan få dem til å få det bedre enn vi har det?»

Når jeg nå på vegne av regjeringen legger fram forslaget til statsbudsjett for 2011 – «tjueølløv» – er det med en sterk vilje til å møte Marens håp for framtiden.

Det går en rød tråd gjennom historien. Vi står på skuldrene til dem som tok beslutningene før oss. Vi høster frukter av arbeidet til dem som var før oss. Nå er det vi som blir prøvd i den politiske hverdagen. Nå er det vi som skal gjøre de kloke valgene. Arbeidet med å løse dagens utfordringer må bygge opp under – ikke fortrenge – mulighetene til å løse morgendagens utfordringer. Regjeringen presenterer for Stortinget et budsjett som er et svar på dagens utfordringer, men det er også et svar til dem som kommer etter oss. Dette er et budsjett som styrker fellesskapet mellom generasjonene.

Presidenten: Presidenten vil foreslå at det nå åpnes for en kommentarrunde, begrenset til ett innlegg på inntil 5

minutter fra hver av partigruppene. Det er i samsvar med forretningsordenens § 34 a.

Presidenten vil så foreslå å fravike forretningsordenens § 34 a, slik at det etter hvert innlegg fra opposisjonspartiene gis anledning til en kommentar fra finansministeren og deretter en sluttkommentar fra representanten for opposisjonspartiet på inntil 2 minutter hver.

Videre foreslås det at det åpnes for en kommentar fra finansministeren eller statsministeren på inntil 3 minutter på slutten av debatten.

– Det anses vedtatt.

Torgeir Micaelsen (A) [10:44:04]: Vår eminente finansminister med den fantastiske dialekten har nettopp redegjort for regjeringens forslag til statsbudsjett for 2011 – jeg får vel si «tjueølløv» jeg også, så vi har det på tråden her. Det er tydeligvis det det heter her i salen.

Budsjettet er, selv om det er stramt, noe rausere enn det vi så for oss for bare kort tid siden. Det er god grunn til å være noe positivt overrasket over hvor sterk norsk økonomi er, snaut to år etter at finanskrisen veltet inn over verden. Fortsatt er det slik at det er fare for at også Norge kan innhentes av nye internasjonale tilbakeslag. Men er det noe finanskrisen har vist oss, er det at de grunnleggende økonomiske mekanismene vi har bygd opp rundt norsk økonomisk politikk, som heldigvis også er bredt forankret her i Stortinget, fungerer godt. Å holde igjen i gode tider har gitt oss muskler og troverdighet til å komme oss igjennom krisen.

Når handlingsrommet nå øker noe, er det fordi vi også lykkes med vår politikk. Flere er i arbeid, industriproduksjonen stiger, og sykefraværet går ned. Alle disse tingene skal ikke den norske regjeringen alene ta æren for, det er også sånn at Norge er avhengig av det som skjer utenfor landet og i samarbeid med partene. Men i tillegg stuper f.eks. asyltallene, som er en direkte følge av de politiske vedtakene denne salen har gjort, de innstrammingene vi gjorde i fjor. Det viser at politikken virker. Bare det gir oss 2 ½ mrd. kr mer for neste år. Det skjer altså ikke av seg selv, men som et resultat av en rekke politiske valg og prioriteringer.

Likevel er budsjettet for 2011 et strammere budsjett enn det vi har sett de siste årene. Faktisk er det, som finansministeren helt korrekt nevnte, det første budsjettet siden 1999 som innebærer en finanspolitisk innstramming, altså at utgiftene øker mindre enn veksten i økonomien. Vi nærmer oss 4-prosentbanen i handlingsregelen betraktelig i år og legger opp til å være omtrent på banen i 2012. Det er et godt svar til dem som ymtet fram på for bare kort tid siden om at handlingsregelen som verktøy i den økonomiske politikken var død, og at vi hadde mistet kontrollen på bruken av oljepenger. De har tatt grundig feil. Dette er et ansvarlig budsjett for norsk økonomi, et budsjett som sikrer trygghet for både jobber og for folk som er avhengig av boliglån.

Vi klarer to viktige ting i det budsjettet som finansministeren nå har lagt fram. Vi tar ned oljepengebruken samtidig som vi strammer inn og bygger ut fellesskapsløsningene. Det høres nesten ut til å være for godt til å

være sant, men det er nettopp det som skjer. Fordi vi har lyktes med en del av politikken, kan vi bygge ut velferden i en tid hvor veldig mange andre land går løs på de offentlige budsjettene med øks. Innenfor rammen av en redusert oljepengebruk og et uendret skattenivå styrker vi fellesskapsløsningene innen helse, omsorg, skole og kultur, i tillegg til å trappe opp viktige investeringer i vei og bane.

Dette er likevel etter min mening ikke de viktigste elementene i årets budsjett. I tillegg til å gi et bidrag til folk som er urolige for konkurransesituasjonen i bedrifter som er avhengig av å kunne konkurrere med utlendingene, er dette også et budsjett for dem som utgjør det lille mindretallet i Norge. De aller fleste har det ganske godt i Norge. Derfor er det heller ikke de brede lag av befolkningen som står først i køen verken når det gjelder skattecutt eller andre forslag i budsjett. Derimot skal vi i årets budsjett først og fremst løfte dem som ikke har de sterkeste talsmennene eller de største lobbyorganisasjonene i ryggen – det lille mindretallet: barnevernsbarna som er sviaket av alle, en-somme eldre som er urolige for om de får en trygg og verdig omsorg når de blir gamle, guttene og jentene som faller ut av videregående skole, de rusavhengige og ikke minst alle de som er urolige for framtiden, har etter min mening et svar i dette budsjettet. I år er det dem vi prioriterer.

Vi skal se de ungene som ikke opplever trygghet hjemme eller på skolen, for vi har ikke én unge å miste. Vi trenger alle våre ungdommer i arbeidslivet i framtiden. Vi skal bygge ut både sykehjems- og omsorgsplasser, slik at ingen av våre eldste skal uroe seg for alderdommen, og vi skal sørge for at flere skal ha en jobb de trives i.

Noen spør hva visjonen for regjeringens partiene er. Dette budsjettet er svar på tiltale på det spørsmålet. Det er et budsjett som ivaretar trygg økonomisk styring og trygghet for arbeidsplassene i Norge, samtidig som flere og flere av dem som har falt utenfor i det norske samfunnet, får et lite bidrag fra dem av oss som er valgt til å forvalte vår fantastiske rikdom. Jeg gleder meg til å debattere dette med opposisjonen de neste ukene, og ser fram til å høre opposisjonens reaksjoner på budsjettet.

Presidenten: Det blir det mulighet til nå, i og med at neste taler er representanten Ulf Leirstein.

Ulf Leirstein (FrP) [10:49:22]: Det er godt at forventningene er skapt.

I det budsjettet som er framlagt, brukes det mye penger. Og det er klart – norsk økonomi går godt, og staten Norge er rik og har mulighet til å komme med store bevilgningsforslag på mange områder. Samtidig mener jeg, i motsetning til foregående taler, at dette budsjettet bærer preg av at det mangler de store visjonene, det mangler det behovet vi har for reformer for å løse en del av de store utfordringene vi faktisk har i samfunnet.

Omtrent alle områder får noe mer midler, slik at mange skal bli fornøyd, men samtidig kommer vi fortsatt til å ha utfordringer på en rekke områder, selv om det budsjettet som er framlagt i dag, er det som trolig kommer til å bli vedtatt.

Vi har registrert at regjeringen i stor grad skryter veldig av at man har lav arbeidsledighet i Norge. Man er veldig flink til å påpeke at det er noe Norge har fått til, mens andre land sliter. Samtidig mener jeg at man i stor grad hopper bukk over alle dem som er i utenforskapet, alle dem som ikke er en del av arbeidslivet, men som burde ha vært der, eller som ønsker å være der. Selv om man nå sier at man kommer med noe mer midler og gjør noe mer, vil vi allikevel se av budsjettet at tallet på dem som er i utenforskapet når det gjelder arbeidslivet, faktisk vil øke også i 2011. Man skryter av at man har klart å ha en lav arbeidsledighet, men mange og stadig flere kommer til å falle utenfor. Det er bekymringsfullt.

Den store bekymringen min gjelder de eldre, de pleietrengende og pensjonistene. Man har vært veldig opptatt av et valgløfte om at alle som trenger det, skal få en sykehjems plass innen 2015. Men det man velger å gjøre i statsbudsjettforslaget, er å gi mulighet for tilsagn til flere sykehjemsplasser og omsorgsplasser i kommunene. Men veldig mange norske kommuner sliter jo med økonomien, og den store utfordringen for veldig mange av dem er å håndtere driftsutgiftene knyttet til eldreomsorgen.

Én ting er å høre hva regjeringen sier, jeg syntes det var interessant å registrere det KS, interesseorganisasjonen for kommunene, har som sin overskrift på Internett-siden sin nå kl. 10. Overskriften er «Bremsene på i kommunene». De skriver videre at det ikke er rom for nye satsinger, og at noen kommuner også må kutte i tjenestene.

Det er virkelighetsbildet som kommunene selv formidler – ikke det drømmebildet som regjeringen prøver å få fram. Dessverre tror jeg ikke man kommer til å komme i mål med de antall sykehjemsplasser man er opptatt av, for mange kommuner har rett og slett ikke råd til å drifte dem på grunn av at midlene som foreslås, er for små. Det burde vært et større investeringstilskudd, og det burde vært øremerkede midler til drift når det gjelder eldreomsorg. Når regjeringen nå prisverdig øremerker midler til barnevernet for å styrke en meget viktig tjeneste i kommunal sektor, har man tydeligvis ikke noe problem med øremerking. Da burde man også ha øremerket til de eldre pleietrengende. Det velger man ikke å gjøre, men overlater dette til kommunene.

Når det gjelder helsevesenet: Til tross for at regjeringen hvert eneste år kan skryte av at man bruker mer penger på helsevesenet enn i det foregående år, har allikevel antall pasienter på ventelister under denne regjeringen økt med ca. 20 000 flere hvert år. Det står i statsbudsjettet og har blitt presentert at man skal ha en økt pasientbehandling, eller økt produksjon, på 1,4 pst. Det er en mager trøst for alle dem som per dags dato står på venteliste og venter på en nødvendig behandling som de etter loven har krav på. Det er ganske uverdige. Selv med litt i underkant av 1 mrd. kr mer, gjør man ikke de store grepene når det gjelder systemendringer. Man gjør heller ikke de nødvendige prioriteringene for å få flere behandlet. Mange av disse kunne også kommet raskere tilbake til arbeidslivet.

Jeg konstaterer at den generasjonskontrakten som finansministeren er opptatt av, prisverdig nok, tydeligvis ikke alltid skal gagne de eldre, for nå skal også 30 pst. av

pensjonistene betale mer skatt. Det er prisverdig at de med lave pensjoner skal betale noe mindre skatt, men hvorfor i alle dager ramme 30 pst. av pensjonistene ved at de skal betale mer skatt av sin pensjon for å dekke opp andre pensjonisters pensjon? Pensjon er en lovfestet rettighet, en rettighet man selv har betalt inn til, og er ikke noen almisse fra staten.

Samtidig som regjeringen etter mitt syn svikter på enkelte områder, har man heller ikke fokusert på effektivisering av offentlig byråkrati. Stort sett alle direktorater og etater får økt sine budsjetter fra år til år, og det kommer få krav om å bruke mindre penger i det statlige byråkratiet. Det kunne regjeringen med god visshet ha lagt inn.

Statsråd Sigbjørn Johnsen [10:54:54]: Det er flere ting i innlegget fra representanten Leirstein som det sikkert vil bli rik anledning til å komme tilbake til senere. Men la meg peke på noen hovedtrekk som jeg tror det er viktig ytterligere å understreke.

Det ligger jo på en måte litt i opposisjonens rolle å ha litt mer penger og å synes at regjeringens politikk er litt grå. Men det er tre hovedtrekk i dette budsjettet som er viktig. Det ene er å sørge for at folk har jobb. Det er faktisk en ganske stor visjon å klare det, når en ser på det som skjer i land rundt oss, hvor det ikke er en selvfølge-lighet at folk har jobb. Det å styrke produksjonslivet ved å passe på konkurranseevnen til bedriftene våre er også en viktig visjon i politikken, og i tillegg å lette et lite mindretall som ikke har fått den samme velstandsutviklingen som vi andre. Jeg mener at de tre i sum beskriver en vei framover og en visjon for det denne regjeringen skal jobbe med framover.

Det er viktig å understreke at vi på mange måter er et privilegert folk. Se dere omkring i Europa og ellers i verden! Det er viktig at vi ikke blir hovmodige, men er ydmyke overfor de muligheter vi har fått.

Så er det riktig at det er en del pensjonister som får økt skatt med det forslaget som blir lagt fram. Men det er en total skattelette for pensjonister på 1,35 mrd. kr, og den skattelettelsen blir betalt gjennom andre deler av skattesystemet, som vi alle skal være med på å finansiere.

Ulf Leirstein (FrP) [10:57:01]: Jeg takker finansministeren for bemerkningene.

Det er jo den rollefordelingen man har i norsk politikk. Jeg synes det er helt greit å overlate til regjeringen selv å skryte av sitt eget budsjett, og så er det opposisjonens rolle å klare å påpeke noe av det vi mener er mangler.

Ja, regjeringen har noen visjoner, men jeg mener visjonene er mangelfulle. Når man snakker om viktigheten av og behovet for at vi har veldig mange i jobb, er det veldig bra. Men jeg prøvde å påpeke i mitt innlegg at det er veldig mange som er utenfor. Jeg har registrert at regjeringen sier at man nå ønsker å komme med noen flere tiltak. Allikevel kan vi se av statistikken som ligger i statsbudsjettet som nå er framlagt, at veldig mange også videre kommer til å være utenfor. Det er en bekymring også med tanke på velstandsutviklingen i Norge at veldig mange er utenfor arbeidslivet og ikke kan ta del i det. Så vi deler bekym-

ringen til regjeringen. Min påstand er at regjeringen gjør for lite for å få dette på plass.

Det er slik med den skattelettelsen som finansministeren påpeker når det gjelder pensjonistene, at det er noen grupper som får en lavere skatt på pensjonen sin. Det er vel og bra, men jeg kan ikke i min villeste fantasi se behovet for at man skal ramme 30 pst. av pensjonistene ved at de skal betale mer. Det er en pensjon de selv har betalt inn i form av trygdeavgift. Gjennom et langt liv har de bidratt i det norske samfunnet. Så skal de planlegge sin alderdom. Det at man ganske lett kan gjøre endringer i skattesystemet for pensjonister, og at noen da får en høyere skatt, gjør det vanskeligere for mange eldre å planlegge sin alderdom. Det synes jeg er bekymringsfullt. Jeg frykter at når man kan gjøre disse grepene nå, kan man også finne på å gjøre nye grep senere. Og det kan gjøre hverdagen vanskeligere.

Jeg og Fremskrittspartiet er opptatt av at det viktigste i dette budsjettet bør være å fokusere på de eldre, de pleietrengende og pensjonistene. Det er ikke alle pensjonister som er i en sårbar gruppe, men vi vet at vi har mange eldre pleietrengende som trenger et godt behandlingstilbud i framtiden. Dessverre tror jeg ikke dette budsjettet kommer til å innfri de valgløftene som regjeringen var veldig opptatt av, med tanke på sykehjemsdekning fram mot 2015.

Jan Tore Sanner (H) [10:59:33]: I en tid da resten av Europa må kutte kraftig i sine budsjetter, synes jeg det er verdt å minne om at vi er heldige i Norge. Vi har store oljeinntekter. Vi har fremoverlente bedrifter. Vi har dyktige folk både i offentlig og i privat sektor som har bidratt til at Norge er et rikt land og et godt land å bo i for de aller fleste.

Utfordringen vi har i Norge, er å sørge for at vi fortsatt vil være det når oljeinntektene etter hvert går ned og utgiftene til helse og eldreomsorg etter hvert kommer til å gå kraftig opp. Den største svakheten i budsjettet er at regjeringen ikke bruker det store handlingsrommet man har til å gi et skikkelig løft for skole og samferdsel. Jeg savner et større løft for etterutdanning av lærere. Jeg savner et større løft for forskningen. Og i en tid da økte kostnader i stor grad spiser opp de økte bevilgningene til samferdsel, burde man også åpnet for nye byggemetoder. Jeg savner rett og slett en strategi for vekst og varig velferd.

Det ser litt ut til at regjeringen i gleden over å slippe kutt i budsjettet lener seg litt tilbake og soler seg i glansen. Regjeringen burde ha gitt en anerkjennelse til alle de dyktige folkene i offentlig og privat sektor, til eierne i bedriftene som sørger for å skape verdier og å løfte omsorgen. For skal vi sikre velferden også i årene som kommer, må vi skape mer, ikke skatte mer. I løpet av finanskrisen har Norge tapt 34 000 arbeidsplasser i privat sektor, mens vi har etablert 24 000 nye jobber i offentlig sektor. Jeg tror de aller fleste ser at det ikke er bærekraftig. Derfor må vi gjøre det lettere for jobbskaperne, for gründere og for de små og mellomstore bedriftene. Derfor må vi senke skattene for dem med lave og vanlige lønnsinntekter og senke formuesskatten, slik at

det blir mer lønnsomt å investere i norske arbeidsplasser.

Det er gledelig at regjeringen nå nærmer seg handlingsregelen for bruk av oljepenger. Det er Høyre glad for, og det vil få Høyres støtte. Samtidig er det helt avgjørende at man også i tiden som kommer, viser moderasjon og ansvarlighet i den økonomiske politikken. Mange bedrifter i konkurranseutsatt sektor har tapt konkurranseevne. Ja, konkurransevnen er svekket hvert eneste år under regjeringen Stoltenberg. Det truer mange jobber langs kysten. Derfor er det helt avgjørende at vi klarer å snu den utviklingen og sørger for at man etter hvert bedrer konkurransevnen.

Regjeringen foreslår et nytt skattesystem for pensjonister i 2011. Det er helt nødvendig i en tilpasning til den nye pensjonsreformen. Det er riktig å senke skatten for dem med lave pensjoner slik at det blir mer lønnsomt å arbeide. Samtidig mener Høyre at man skyver uakseptabelt store skatteøkninger over på store pensjonistgrupper. Bakgrunnen for reformen er at det skal være mer lønnsomt å jobbe. Men det er ikke bare å si til en som har hatt pensjon i ti år, at du kan kompensere for skatteøkningen ved å jobbe litt ekstra. Derfor mener Høyre at man må vurdere en gradvis innføring av denne reformen ved å la dem som er over 70 år, få beholde det gamle skattesystemet, og samtidig se på skattelettelse som kan komme pensjonistene til gode.

Høyre vil i arbeidet med statsbudsjettet for neste år se på prioriteringer innenfor budsjettets rammer. Da vil vi prioritere det som kan skape vekst og varig velferd i Norge, ved å satse mer på samferdsel, ved å satse mer på etterutdanning av lærere og forskning, og ved å senke skatten slik at det blir mer lønnsomt å jobbe og investere i norske bedrifter.

I de fire–fem siste årene har hovedargumentet i norsk politikk vært hvor mye mer penger man bevilger til ulike formål. Resultatene har ikke stått i forhold til pengebruken. Derfor er det viktig at vi nå ser på hvordan vi kan bruke pengene innenfor offentlig sektor bedre slik at vi kan skape bedre tjenester og utvikle velferden.

Presidenten: Hvis Sanner inntar talerstolen til venstre for presidenten og statsråden talerstolen til høyre, tror jeg vi får en dialog som er naturlig, slik som talerstolene er satt opp her. Presidenten har for øvrig forståelse for at det for finansministeren kan være en del nye saker i salen. Det er tross alt hele fire tidligere finansministere i salen som har vært finansminister etter at statsråden var finansminister forrige gang. Så noen forandringer har det blitt.

Statsråd Johnsen skal nå få anledning til å svare.

Statsråd Sigbjørn Johnsen [11:05:17]: Tusen takk for veiledning i det nye systemet. Da har jeg lært det til neste gang.

Det var et veldig viktig budskap på slutten av representanten Sanners innlegg der han var inne på at de skal prioritere innenfor rammene. Jeg legger da til grunn at Høyre på en måte er tro mot det som er pengebruken i budsjettet. Det er et viktig signal som viser at noe av utfordringen på den andre siden i politikken, i opposisjonen, er forholdet til Fremskrittspartiet, som har et litt annet syn på hand-

lingsregelen og 4-prosentbanen når det gjelder bruken av oljepenger i norsk økonomi. Det er et interessant skille, og det skillet går altså ikke mellom regjeringen og deler av opposisjonen, men det går tvers gjennom det såkalte borgerlige regjeringsalternativet. Det er en interessant observasjon.

Dette er et budsjett for økt verdiskapning fordi pengebruken i budsjettet – det signalet vi sender ut nå ved at vi nærmer oss 4-prosentbanen så raskt – er et viktig signal til dem der ute om at Norge prioriterer et stramt budsjett, at Norge prioriterer en politikk som ikke skal bidra til å legge økt press på det norske rentenivået. Det er bra for konkurransevnen til norske bedrifter, for i den tiden vi har bak oss, har en betydelig del av svekkelsen i konkurransevnen sin årsak i at kronen har styrket seg. Så det å bidra til lave renter og et rentenivå som ikke øker i forhold til det europeiske rentenivået, er viktig for politikken. Det satses på forskning. 24 mrd. kr vil øke Forskningsfondet med 3 mrd. kr, som skal gi mulighet for ytterligere økt satsning på forskning senere. Vi trapper opp bevilgningene til miljøteknologi med 0,5 mrd. kr over tre år. Det ligger betydelige midler innenfor forskning og utvikling av ny teknologi i nordområdesatsingen til regjeringen.

Så vil jeg også påpeke at når en ser på utviklingen i bruttonasjonalproduktet for Norge, er vi på god tur tilbake til det nivået vi hadde før finanskrisen, i motsetning til mange land som ennå ikke er der.

Jan Tore Sanner (H) [11:07:40]: Jeg er helt enig i at veksten i økonomien er viktig, ja den er faktisk helt avgjørende for vår evne til å bevilge mer penger til velferd. Hvis vi klarer å få den økonomiske veksten opp i bare 0,2 pst., kan vi finansiere 2 600 sykehjemsplasser. Det illustrerer hvor viktig den delen av den økonomiske politikken er.

Jeg er enig med finansministeren i at det er viktig å redusere oljepengebruken og også å stramme noe inn på budsjettet. Men det er ikke den eneste delen av næringspolitikken og det som kan bidra til vekst og varig velferd i Norge. Det er ikke bare spørsmål om hvor mye penger man bruker, men også hvordan de brukes.

Det som er min hovedkritikk av regjeringen, er at når man har så romslige rammer som man tross alt har i 2011, burde man hatt en mye tydeligere strategi for hvordan man kunne bidra til vekst og varig velferd. Det handler om å investere mer i lærerne våre, sørge for et større løft innenfor etterutdanning og videreutdanning. Det er kanskje noe av det aller viktigste vi gjør innenfor kunnskapspolitikken. Det er bra at regjeringen øker bevilgningen til Forskningsfondet, men det gir først mer forskning i 2012. Jeg mener man skulle brukt noe av handlingsrommet i 2011 til prioritert forskning, for det er jo selve grunnlaget for fremtidig verdiskapning og jobbskapere i Norge.

Så får vi ta til etterretning at en rød-grønn regjering ikke er enig i at man skal redusere skattene. Men hvis vi skal gjøre det mer lønnsomt å jobbe, hvis vi skal få flere til å investere i norske bedrifter, i de familieeide bedriftene, i små og mellomstore bedrifter langs hele kysten vår, er skattereduksjoner et viktig virkemiddel for å skape større vekst i økonomien og også for å sikre velferden over tid.

Inga Marte Thorkildsen (SV) [11:10:04]: Finanskrisa har ført til det sterkeste økonomiske tilbakeslaget i internasjonal økonomi siden annen verdenskrig. Krisa er skapt av høyrepolitikk som gjennom deregulering har lagt til rette for spekulasjon og grådighet i banker og finansinstitusjoner. De sosiale forskjellene som preger verden og Europa, bidrar til å opprettholde systemer som beriker en liten elite, men flere er også blitt oppmerksomme på sosial ulikhet som en årsak til kriser.

Sosial likhet er ikke bare rettferdig, det er også bra for hele samfunnet. Sosial likhet gir lengre levealder og en bedre oppvekst, og flere får brukt ressursene sine og bidratt til verdiskapinga i samfunnet. Jeg vil understreke at jeg med det mener både den verdiskapinga som skjer i barnehager, skoler og helsevesenet, og den som skjer i næringslivet. I tillegg mener stadig flere at sosial likhet også er bra fordi det kan forebygge finansielle kriser. I den forbindelse er det foruroligende at flere land vil øke forskjellene mellom folk ytterligere, gjennom store kutt i velferden som særlig rammer utsatte grupper – og som dessuten rammer kvinner spesielt.

Norge har kommet seg ganske bra gjennom finanskrisa, med Europas laveste ledighet. Vi har ført en tydelig motkonjunkturpolitikk, og fikk raskt fart på økonomien igjen bl.a. ved å bevilge mer til kommunene, i stedet for å satse på skatteletter.

Norge er et annerledesland, og vi skal være glad for det.

Noen tror at det er oljen alene som har gjort Norge til annerledeslandet. Det er en grov forenkling. Historien er full av eksempler på land hvor rikdom og råvareresurser har blitt en forbannelse for befolkningen. I Norge hadde vi framsynte politikere som tidlig tok styring med ressursene på en måte som høyresida mislikte sterkt. Rettferdig fordeling, fagorganisering og statlig eierskap er stikkord. Den norske modellen vekker oppsikt. Høyre og Fremskrittspartiet har fortsatt ikke lært, men ønsker å selge arvesølvet. De satser på privatisering, kutt i velferd, mer behovsprøving, et mindre regulert arbeidsliv og store skatteletter til de rikeste, senest nå etterlyst av representanten Jan Tore Sanner. Fremskrittspartiet vil også avvikle all likestillingspolitikk i offentlig regi, en uansvarlig og urettferdig politikk som vil ha økonomiske konsekvenser.

Kvinnens deltakelse i yrkeslivet har hatt uendelig mye større betydning for økonomien enn all oljen og gassen til sammen. Denne revolusjonen kom ikke av seg selv, men er et resultat av kamp og politiske vedtak og reguleringer. OECD er derfor blitt veldig interessert i norsk likestillingspolitikk, inkludert norske permisjonsordninger.

Det er gledelig at regjeringa vil fortsette å utvide fedrekvoten i fødselspermisjonen. Det er bra for likestillinga, men det er særlig bra for barn som vil oppleve at fedrene deres er mer sammen med dem fra de er helt små. Sammen med storsatsinga på barnehagene, makspris, kvalitetsutviklingsmidler og fortsatt utviding av gratis kjernetid i barnehagene i områder med mange minoriteter vil vi få et løft i barns levekår, som også vil ha betydning for frafallet i norsk skole. SV er særlig opptatt av de utsatte barna og ungdommene, og det bevilges derfor flere hundre millio-

ner til barnevernet og til kampen mot frafall neste år. Utsatte barn skal ha hjelp! En god barndom varer hele livet, og barn har menneskerettigheter som vi voksne plikter å ivareta.

Jeg vil også trekke fram rusopptrappingsplanen, satsing på studieplasser, studentboliger og rettferdighet for funksjonshemmede studenter. På miljøside er vi veldig fornøyd med at vi skal utarbeide et langsiktig løp for bilavgiftene som sikrer at vi fortsetter å fase inn de mer miljøvennlige alternativene, og at vi sikrer fellesskapets inntekter i framtida. Biodieselavgiften stopper nå på halv avgift. Alle vet at SV er glad for det. 100 mill. kr ekstra til belønningsordninga for kollektivtrafikken er flott. Det samme er satsinga på jernbanen, gang- og sykkelveier og miljøteknologi.

Til slutt noen ord om bistand. Det er ikke riktig at vi kutter i fattigdomsbekjempelse i neste års budsjett. At vi går ned fra 1,09 pst. av BNI til 1,02, er fordi antallet asylsøkere går kraftig ned. Men vi legger opp til to store satsinger som styrker klimaprofilen til bistandsbudsjettet betraktelig.

Jeg har også lyst til å trekke fram kvinneprofilen i bistandsbudsjettet, fordi dette ofte glemmes. Vi dobler innsatsen på ren, fornybar energi i u-land. Det er viktig av mange grunner, inkludert for økonomisk vekst. Men det er også sånn at flere dør av luftveis- og lungesykdommer forårsaket av innendørs forurensning enn av malaria. Dette rammer særlig kvinner og barn, samtidig som det er særlig kvinner og småjenter som bruker tid på å samle ved, på bekostning av utdanning. Mange opplever også overgrep i forbindelse med innsanking. Og vi kan bare tenke oss hvordan det er å føde barn i mørke, uten elektrisitet. I tillegg bruker vi 100 av de millionene som vi satser på et klimarobust landbruk og matsikkerhet, til øremerkede kvinnetiltak.

Likestilling går altså som en rød tråd gjennom dette budsjettet. Høyre og Fremskrittspartiet skal framover få kamp om likestillingspolitikken, og det ser vi fram til.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [11:15:21]: Finanskrisa som verden nå opplever konsekvensene av, ble utløst etter en langvarig internasjonal spekulasjonsøkonomi, uten basis i realøkonomien. De internasjonale institusjonene, med Det internasjonale pengfond i spissen, sto for en fri-flyt-ideologi som de sjøl erkjente innebar en risiko for ustabilitet – det ville gå galt. Fondets leder, Dominique Strauss-Kahn, sa i et foredrag i regjeringsskvartalet i fjor høst at finanskrisens sosiale uro ville bli den største utfordring i de kommende åra, og trakk en dramatisk sammenligning til europeisk mellomkrigshistorie. I dag ser vi at det marsjeres i Europaunionens gater i Sør-Europa. Den økonomiske unionen, uten en tilhørende politisk union i EU, viser dens store systemfeil.

Rettferdig fordeling av innstrammingsbyrden er et nøkkelord for å takle finanskrisens konsekvenser på en anstendig måte. Rød-grønne partier har lang tradisjon for å være mest opptatt av økonomisk og sosial rettferdighet mellom folk. Grønne partier har størst troverdighet når det gjelder det langsiktige forvalteransvaret som stadig flere erkjen-

ner er avgjørende for å løse den internasjonale klima- og matvarekrisen.

Finanskrisen har ikke gitt vesentlige endringer i tenkningen i toneangivende økonomiske kretser. Konsekvensene i Norge er milde i forhold til i andre land. Dette gjør at det folkelige presset for en endret og sunnere realøkonomisk tenkning blir mindre. Sterke krefter tjener derfor godt på en stadig mer omfattende finanssektor. Når Finanskri-seutvalget leverer sin innstilling på slutten av året, er det derfor å håpe at innstillinga kan vise minst to veier framover, slik at vi kan få en grundig økonomisk framtidsdebatt blant folk flest.

Det legges opp til et nøkternt statsbudsjett, men et budsjett som gir muligheter. Uansett resultat av den økonomiske innstramminga i mange land vil dette gi en mer krevende konkurransesituasjon for norsk arbeidsliv og næringsliv. Det må sterkt understrekes. Regjeringa må derfor sterkere sikre norske lønns- og arbeidsvilkår for de mange lønsmottakere i yrker med svak vakt i arbeidslivet, på samme måte som sjølstendig næringsdrivende må gis inntektsmuligheter som gjør det mer attraktivt å ta et større arbeidslivsansvar enn det en har som lønsmottaker.

Senterpartiet er glad for at evalueringa av skattereformen skal se på om skattereglene realiserer dette når det gjelder sjølstendig næringsdrivende kontra aksjeselskap. Likeledes skal en se på forskjeller i sosiale rettigheter mellom sjølstendig næringsdrivende og lønsmottakere. En forbedring for sjølstendig næringsdrivende er avgjørende for at dette skal være en god og trygg selskapsform for de mange små næringsdrivende.

Modernisering av Fastlands-Norges næringsliv, med en målrettet forsknings- og næringspolitikk som gir en kraftfull satsing på økologisk forsvarlige produksjonsmåter og ny teknologi for foredling av våre enorme fornybare naturressurser, er avgjørende viktig for å møte økt internasjonal konkurranse. Denne næringspolitikken skal gi produkter og tjenester som har høy verdi, og som derved sikrer basisinntekter for vårt velferdssamfunn. Disse arbeidsplassene knyttet til fornybare naturressurser er viktigere enn mange andre. Det er derfor gledelig at bevilgning til investeringsstøtte for miljøteknologi og Innovasjon Norge nærmest fordobles til nærmere 300 mill. kr. Denne tenkning må utvikles videre på alle områder for å sikre lange verdikjeder i foredling av våre enorme fornybare naturressurser.

Bedre kommunikasjon er avgjørende for å redusere avstands-kostnader i et vidstrakt land. Budsjettet legger opp til en sterk prioritering av opprustning og vedlikehold av vei og bane. Dette er viktig for trafikk-sikkerhet, rassikring og forvaltning av de enorme verdiene som er nedlagt i vei og bane. Senterpartiet bruker mye krefter for å sikre dette over hele landet. Vi er svært glad for det.

Levende lokalsamfunn gir det beste grunnlaget for god integrering, forebyggende helsearbeid og oversiktlige ubyråkratiske velferdstjenester. En økt ramme på 5,7 mrd. kr, sammen med en systematisk forbedring av tjenesteproduksjonen, med satsing på økt tillit til de mange

i førstelinjetjenesten, i skole, sjukehjem og teknisk sektor, gir gode muligheter til forbedring i folks hverdagsliv.

Det er viktig at budsjettet tilrettelegger for mer praktisk arbeid og utdanning i videregående skole. Dette vil gi økt sjøltillit og tilhørende verdighet for de mange. Senterpartiet er glad for denne kursendring.

Kulturløftets satsing på frivillige lag og foreningers dugnadsånd er helt fundamental for å utvikle et velferdssamfunn, som er noe langt mer enn offentlig ansattes tjenester.

Regjeringa legger opp til forutsigbare, endrede rammebetingelser knyttet til kjøpsavgifter, årsavgifter og drivstoffavgifter for kjøretøy. Det er viktig at folk ved nybilkjøp kjenner målsettingene framover, slik at en kjøper drivstoffgjerrige biler. Det skal lønne seg. Det er et framskritt at biodiesel blir billigere enn forutsatt i fjorårets budsjett.

Budsjettets største skattereform er beskatning av pensjonister. Arbeidsføre pensjonister vil få sterkere stimulans til arbeidsinnsats ved siden av pensjonen. Reformen bygger på skatt etter evne og gir en samlet skattelette på over 1,3 mrd. kr. Statspensjonister med inntekt inntil 530 000 kr når de går av med pensjon, vil få lavere inntektsskatt. Det er en gunstig reform for disse.

Presidenten: Da er neste taler representanten Hans Olav Syversen, som for øvrig skal holde innlegg nummer «ølløv».

Hans Olav Syversen (KrF) [11:20:43]: Jeg vet ikke hvor vellykket det hadde vært om jeg skulle prøve å gjenta dialekten til finansministeren!

Jeg har lyst til å sitere fra gårsdagens leder i Aftenposten. Der heter det:

«En finansminister som gjør jobben sin må regne med å få klager fra nesten alle hold.»

Om det da siktes til statsrådskollegene eller opposisjonen, vet ikke jeg. Men vi kan vel fastslå at opposisjonen – delvis i hvert fall – har vært med på å oppfylle det som jeg nå leste.

Men før jeg går til klagesangen, hadde jeg tenkt å gi ros, og det går selvfølgelig på at det er et ansvarlig budsjett som er lagt fram. Hvem hadde trodd at vi så raskt skulle komme tilbake til en oljepengebruk på det nivået som regjeringen nå foreslår, og som jeg også kan si fra Kristelig Folkepartis side vil være et nivå som vi vil støtte opp under i all hovedsak?

I Politisk kvarter sa finansministeren at han stort sett skriver det første og det siste av finan-stalen selv, så jeg lyttet særlig nøye til første og siste del. Det ordet som jeg tror var brukt flest ganger, var «generasjonskontrakten». Det vet jeg har ligget finansministeren mye på hjertet. Og hvis en skal se på generasjonskontrakten, må det, i hvert fall etter Kristelig Folkepartis mening, ikke bare være et spørsmål om hvor mye penger man bruker – vi bruker uhorvelig mye oljepenger, over 100 mrd. kr i neste års budsjett – men om hvordan vi bruker dem.

Jeg kunne kanskje ønske å få utfordret finansministeren litt: Synes han at innretningen på det vi bruker av en slik kapital som oljepengene er, er balansert? Eller skulle vi brukt mer, for å sørge for at når den tid kommer da vi ikke har alle disse oljepengene, er de investert i det som skaper noe for fremtiden – enten det er i skolen, til forskning, til utdanning, til infrastruktur? Der skulle jeg ønske at finansministeren kunne utdype hvordan han mener at et budsjett ideelt sett bør se ut.

På miljøsidene skjønner vi nå at man i grunnen trekker seg litt når det gjelder biodieselavgiften. Det viser vel at det som skjedde i fjor, var et mageplask. Og vi er glad for den rettetten. Det trengs å gjøre noe på miljøområdet – det bekrefter jo temperaturen i Bergen i natt på 20 grader – og det sier oss noe om hvilke enorme utfordringer vi står overfor.

Jeg må også spørre: Hva skjer med Mongstad? Er prosjektet nå mer eller mindre skrinlagt?

Vi skulle ønske at det var mer offensive og målrettede tiltak mot fattigdom i budsjettet. Det sies noe om rus, og jeg har lyst til å knytte det an til gårsdagens debatt om frivillighet. Ja, det økes litt på russektoren, men poenget er igjen: Hvordan bruker vi pengene? Bruker vi pengene til å utstyre helseforetakene med fullmakter som gjør at de ødelegger de gode tilbudene som vi faktisk har, og som frivillig sektor står for? Min påstand er at selv med dette budsjettet vil flere tusen rusavhengige fortsatt stå i kø i 2011, fordi man ikke har vilje til å se på strukturen i omsorgen for dem som virkelig trenger det. Hva hjelper det å få en plass tre måneder fram, når motivasjonen er i dag?

Så gjelder det eldreomsorgen. Vi er glad for at verdighetsgarantien følges opp med ord, men den må også følges opp med handling. Tross alt er det mye bra, men det er faktisk nå slik at flere av dem som er på sykehjem, ikke engang kan bestemme om de kan ta seg et bad, eller om de kommer seg ut i frisk luft. Skal verdighetsgarantien bety noe, må det også settes handling og kroner bak ordene.

Så kan jeg ikke fri meg fra å si at det er en trist dag når vi ser at regjeringen kutter i bistanden til Afrika med 200 mill. kr, og at det er en reell nedgang i den langsiktige bistanden i regi av frivillige organisasjoner. Det burde med respekt å melde en rød-grønn regjering ikke meldt til Stortinget.

Statsråd Sigbjørn Johnsen [11:26:00]: Det er klart at det også hører med til jobben som finansminister å få både ros og ris. Hvis en ikke er klar over det når en tar på seg en slik oppgave, må en kanskje drive med noe annet. Men det er altså en del av jobben, og det er en del av jobben som jeg for så vidt setter pris på, for en levende debatt er viktig.

Jeg vil takke representanten Syversen for en balansert kommentar til budsjettet, som på en måte også viser at det er ganske bred enighet i Stortinget om de mer grunnleggende ting i den økonomiske politikken – det å

holde orden i økonomien, det å forholde seg til handlingsregelen og på mange måter det å forholde seg til det som Stortinget diskuterte den 6. juni 1974, altså de lange linjene i norsk oljepolitikk. Det er bra, for noe av styrken ved den norske modellen er at en er enig om hovedtrekkene i viktige ting i den økonomiske politikken.

Når det gjelder miljøavgifter, er det tre ting som er viktig. Det ene er at det er nødvendig å få en bred diskusjon som kan forankre framtidige miljøavgifter og drivstoffavgifter prinsipielt. Det er en viktig del av diskusjonen. Det må skapes større forutsigbarhet om utviklingen i avgifter, i den forstand at systemet må bli mer forutsigbart. Så er det to andre viktige ting som også drivstoffavgifter skal ivareta. Det ene er at det skal endre den miljømessige atferden, at vi f.eks. bruker mer miljøvennlige biler, og samtidig skal det sikre inntekter til fellesskapet. Vi har i budsjettet en ganske bred gjennomgang av de mer prinsipielle sidene, og så vil vi komme tilbake til Stortinget med en mer detaljert diskusjon.

Når det gjelder Mongstad, er det tre ting som er viktig. Statoil har gitt oss nye opplysninger om potensiell helsefare med den teknologien som så langt har vært. Nå skal vi gå igjennom det. Prosjektet er ikke skrinlagt, Stortinget vil få en bred orientering om situasjonen i løpet av året, slik at det kan bli en god og bred diskusjon i Stortinget om saken.

Hans Olav Syversen (KrF) [11:28:13]: Jeg er klar over at det er en flertallsregjering, men hvis finansministeren vil lytte til responsen, er jeg glad for det.

Da kan jeg egentlig gå over på det som er fortsettelsen av denne debatten. Det er spørsmålet: Skal vi stå her i to måneder og skrive merknader og levere alternative budsjetter, når vi vet fasiten på forhånd?

Jeg vet at finansministeren er glad i dikt, og jeg var ikke så veldig overrasket over at det var Hans Børli han kom med, så nå skal jeg kontre med et annet dikt – litt av det – ikke av Hans Børli, men av Karin Boye. Det heter «I rörelse»:

«Den mätta dagen, den är aldrig störst.

Den bästa dagen är en dag av törst.»

Og det er min utfordring til flertallet her i denne salen: Er man mett nå, når man har presentert dette budsjettet? Eller er man villig til å delta i det jeg vil kalle en viktig demokratisk prosess? I neste uke kommer det kanskje 40–50 høringsinstanser inn til Stortinget for å presentere sine synspunkter på budsjettet. Med all respekt for byråkratiet og regjeringen: Det kan jo tenkes at det er ting i budsjettet som ikke virker helt som forutsatt, at det vil gi noen konsekvenser som man ikke hadde tenkt, og at det da kan være grunn til å justere kursen. Vi i Kristelig Folkeparti er interessert i å justere kursen der det trengs.

Vi er interessert i å bidra til å få et budsjett som har en bedre sosial balanse, enten det er for å hjelpe dem som har fattigdomsproblemer her hjemme, eller ute, dem som har

behov for barnevernstjenester, eller dem som sliter med sin rusavhengighet.

Jeg vil utfordre flertallet og regjeringen til å gi dere selv noen fullmakter denne gangen, slik at vi kan sørge for at det er en reell prosess som kan komme hele landet til gode, før vi klubber budsjettet nærmere jul.

Presidenten: Det blir anledning for statsråden til eventuelt å kommentere det i sitt sluttinnlegg.

Abid Q. Raja (V) [11:30:47]: La meg først av alt få starte med å gratulere finansministeren, først og fremst med 60-årsdagen som var på fredag, men også med å legge fram et budsjett i dag som gjør at vi nærmer oss handlingsregelen langt raskere enn det var grunn til å anta for bare ett år siden. Det mener vi i Venstre er bra og at det er viktig.

Selv om finansministeren har hatt drahjelp av en rekke utviklingstrekk i økonomien, er det nok ingen tvil om at finansministeren har måttet holde igjen overfor partier og fagstatsråder som har villet bruke mer, og til dels mye mer, penger.

Det framlagte budsjett som vi har hatt en times tid til å studere, er selvfølgelig ingen katastrofe for landet. Det er litt kjedelig og traust. Det er elementer som selvfølgelig er positive, som f.eks. en betydelig satsing på jernbane, økt satsing på belønningsordning for kollektivtransport og enkeltelementer når det gjelder å motvirke drop-out fra videregående skole. Men det er få eller ingen positive, nye overraskelser, og det er ingen tydelig kurs. Gårsdagens løsninger er sjelden egnet til å løse morgendagens utfordringer. Det er regjeringens største problem, som også så tydelig framviser i det finansministeren nettopp har lagt fram. Det er traust, det smøres tynt utover, og det foretas få – om noen – reelle prioriteringer. Det er dessverre slik at regjeringen på sett og vis har valgt minste motstands vei.

Eller for å vise et annet bilde: Finansministeren har riktignok begge hendene på rattet, men problemet er at det er tre tunge klamper – LO, SV og Senterpartiet – på bremsen. I tillegg har regjeringens bil automatgir. Sånt blir det fort stillstand av.

Regjeringen viser dessverre liten vilje og evne til å ta tak i de store utfordringene. Vi trenger en radikal, ny politikk for et moderne lavutslippssamfunn. Vi trenger et liberalt kunnskapssamfunn og en reform for et varmere velferdssamfunn. På disse områdene går regjeringen i beste fall med små skritt i riktig retning.

Oppfølging av Klimakur 2020 er f.eks. rimelig fraværende. Den tidligere lofte avskaffingen av fattigdom i Norge, som er viktig og nødvendig, er nå redusert til noen minimale, spredte tiltak. Det er trist for de svake i samfunnet, de som trenger vår oppmerksomhet mest. Vi svikter de fattigste i landet vårt. Det er ingen god kontrakt med de framtidige barna.

Et tredje eksempel er manglende vilje til å satse på flere og motiverte lærere, som vi trenger, bl.a. for å følge opp regjeringens økte timetall.

Jeg hadde håpet at vi endelig fikk et budsjett som ga oss det som de fleste nå er enige med Venstre om, et kraftfullt skattesifte fra rød til grønn skatt. Jeg har registrert at finanskomiteens leder flere ganger har tatt til orde for nettopp dette, men gjennomslagskraften i regjeringen er tydeligvis ikke så omfattende. Tidspunktet for en slik omlegging er jo så til de grader akkurat nå.

I stedet fortsetter regjeringen den skattepolitikken de har ført i de siste fem årene. En samlet endring i miljø-, energi- og drivstoffavgifter på om lag 130 mill. kr, eller ca. 4 promille av de samlede miljø- og drivstoffsavgifter, er med respekt å melde pinlig svakt.

Når jeg først er inne på skatteområdet: Forslaget om å innføre moms på elektroniske bøker og filmer kjøpt i utlandet er direkte tullete.

Forslaget til statsbudsjett for 2011 innebærer også et totalt fravær av målrettet politikk for å skaffe de mange nye kunnskapsbedriftene vi trenger i framtiden. Hvileskjæret i UH-sektoren har i realiteten blitt permanent. Svaret fra regjeringen til de mange som lurer på om de skal våge å satse for seg selv som gründere, er dessverre et rungende nei. Det finnes ingen konkrete forslag som skal gjøre det lettere å starte eller drive småbedrifter.

Venstre kommer også ved denne anledningen til å lage sitt alternative budsjett som peker ut en mye mer ambisiøs og offensiv kurs for framtiden. Vi vil prioritere en mer målrettet satsing på å løse klimautfordringene, en helt annen satsing på utdanning, forskning, innovasjon og tilrettelegging for mange nye små og grønne kunnskapsbedrifter, og ikke minst en målrettet satsing for et varmere velferdssamfunn. Det vil vi gjøre innenfor de samme økonomiske rammene som regjeringen foreslår.

Men det handler også om hvilken visjon vi har for samfunnet. Venstre står for en alternativ visjon. Skal Norge vokse, må borgerne få vokse. Mennesker må få ta flere selvstendige beslutninger, ta mer ansvar og styre mer av sitt liv. Denne visjonen vil være retningsgivende for det budsjettet Venstre vil lage for 2011.

Statsråd Sigbjørn Johnsen [11:35:20]: I overmorgen, altså den 7. oktober, er det et 75-årsjubileum som vi burde være mer oppmerksomme på enn min 60-årsdag, for å si det sånn. Det er 75-årsjubileet for hovedavtalen mellom LO og NAF, selve grunnloven i arbeidslivet. Det er min oppfatning at når historien om Norge og den norske modellen skal skrives, vil samarbeidet som har vært mellom oss som arbeidstakere og arbeidsgivere og myndighetene være en viktig del av historien om utformingen av det norske velferdssamfunnet. Det at en har sterke, ansvarlige fagforeninger som kan få til gode inntektsoppgjør, er bra for Norge. Inntektsoppgjøret i år, der lønnsveksten blir om lag 3¼ pst., er et viktig grunnlag for å styrke konkurransevnen til norske bedrifter. Det er viktig.

Så er det slik at det at det er tre partier i en regjering, borger for god diskusjon – friske diskusjoner – og det er en berikelse for det totale politiske prosjektet. Når man ser på det budsjettet som vi legger fram i dag, har

det på flere områder en veldig god og samlet rød-grønn profil.

La meg knytte noen kommentarer til utdanningsområdet, som flere har vært inne på. Vi styrker budsjettet. Ni-vået på det som går på å få en bedre flyt i gjennomføringen av videregående opplæring, er på nærmere en halv milliard kroner. Den satsingen er styrket med 175 mill. kr gjennom budsjettet for 2011. Dette gir rom for etterutdanning av lærere i grunnskolen, altså i ungdomsskolen, og bedre yrkesretting for elever.

Hvorfor er dette så viktig? Jo, fordi hver annen som går på yrkesrettet utdanning i videregående skole, fullfører ikke utdanningen. Tre av ti på allmennfag fullfører ikke utdanningen. Det å få disse gjennom på en god måte er en styrke for framtidig verdiskaping.

Abid Q. Raja (V) [11:37:29]: Jeg takker finansministeren for svaret.

Jeg er helt enig med tidligere finansminister Per Kleppe, som skrev i Dagens Næringsliv på lørdag at «for å være tro mot målene må vi kunne være troløs mot midlene».

Jeg oppdaget i går at det ble gjentatt flere ganger av representanter fra regjeringspartiene i trontaledebatten. Det overraskende er at det overhodet ikke er i samsvar med regjeringens faktiske politikk. Man er så opphenget i gårsdagens virkemidler at viktige mål sklir lenger og lenger unna. All vilje til nytenkning blir møtt med et skremmebilde av en politisk høyreside som ikke finnes, eller et karikert bilde av hva den forrige regjeringen faktisk gjorde.

Vi har denne sommeren sett flere langtidsvarsel på det som kommer. Både Arbeiderpartiets partisekretær, Raymond Johansen, og SVs parlamentariske leder, Bård Vegar Solhjell, slår fast at framtidens eldrebølge bare kan finansieres gjennom økte skatter. Punktum! Utfordringene knyttet til finansiering av eldrebølgen er gammelt nytt, men i stedet for å ta grep for å møte utfordringene gjennom en målrettet satsing på nye arbeidsplasser, nytt miljøvennlig næringsliv, økt kvalitet i utdanning og forskning, bl.a. vilje til å gjøre noen strukturelle grep f.eks. når det gjelder kommunestrukturen, sverger regjeringen og regjeringspartiene til gamle løsninger og teorier.

Det er åpenbart at vi må bruke de offentlige kronene mer målrettet, slik at vi får mer velferd for hver krone. Det er et stort potensial som regjeringen dessverre ikke viser noen som helst vilje til å ta tak i, med tanke på å modernisere og effektivisere offentlig sektor. Vi har dessverre ikke funnet noen eksempler i det framlagte budsjettet hvor regjeringen tenker nytt, og hvor man foreslår tiltak for å modernisere og effektivisere offentlig sektor, og hvor hverdagen gjøres enklere for landets borgere og bedrifter – snarere tvert imot. Det er synd! Regjeringen lar muligheten gå fra seg. Jeg skulle gjerne hørt finansministerens kommentar til hvordan regjeringen tenker om nettopp det å modernisere og effektivisere offentlig sektor.

Presidenten: Dermed er det ett innlegg som gjenstår, og det er statsrådens oppsummerende innlegg, med en taletid begrenset til 3 minutter.

Statsråd Sigbjørn Johnsen [11:39:37]: Tusen takk for den muligheten.

La meg bare nå til slutt knytte et par kommentarer til denne diskusjonen og understreke et forhold som er viktig for det budsjettet som vi nå legger fram for 2011.

Gjennom dette budsjettet og gjennom det politiske arbeidet før dette budsjettet ble lagt fram, har vi skapt oss selv større handlingsrom i den økonomiske politikken. Det skyldes at vi har fått opp igjen vekstevnen i norsk økonomi. Veksten neste år blir 3,1 pst., ifølge våre beregninger. Det er 0,5 pst. over den såkalte trendveksten i økonomien, som er om lag 2,6 pst. Vi har fått ned sykefraværet. Det går ned. Det gjør at vi skaffer oss handlingsrom i økonomien. Antall asylsøkere går ned, som også skaper økt handlingsrom i økonomien. Det er viktig å understreke at dette ikke er noe som har kommet ut av løse lufta, men det er et resultat av politikken, og det er et resultat av at politikken fungerer, og at politikken virker. Derfor har vi nå fått større handlingsrom i budsjettet enn det vi så for oss for noen måneder siden.

Noe av det viktigste vi kan drive med nå framover – det er mange ting – er å foredle og utvikle arbeidskraften, fordi arbeidskraften er 80 pst. av nasjonalformuen. Det å øke avkastningen på arbeidskraften – for å bruke det uttrykket – med noen tiendedeler over tid betyr enorme beløp som kan settes inn for økt velferd og økte muligheter for Norge. Derfor satser vi sterkere på skolen, som jeg også sa i mitt forrige innlegg. Derfor satser vi nå på økt antall plasser ved universitet og høyskoler. Derfor er det 71 200 tiltaksplasser i budsjettet. 19 000 av dem er rettet inn mot dem som er helt arbeidsløse, resten mot dem som har behov for å oppgradere kunnskap, for å få bedre muligheter til å komme tilbake til arbeidslivet. Vi styrker kvalifiseringsprogrammet.

Det er riktig, og det gir grunn til en viss bekymring, at det er så mange som på midlertidig basis er utenfor arbeidslivet. Derfor er det viktig at sykefraværet går ned. Et trekk som vi ser som gir grunn til oppmerksomhet, er at uføreandelen blant de unge øker mest. Derfor er GIVO-prosjektet, altså Gjennomføring i Videregående Opplæring, så utrolig viktig også for det.

Så vil jeg bare si til slutt at vi skal erkjenne vår sterke situasjon for å komme videre. Vi skal ta inn over oss at politikk virker. Det skaper handlingsrom i politikken. Og så er det selvsagt viktig at opposisjonen skal spille en rolle. For å gi et eksempel: Den prinsipielle gjennomgangen vi nå skal ha av drivstoffavgiftene, er jo et eksempel på at opposisjonens stemme også blir hørt, og at vi vil høre opposisjonens stemme i den jobben vi nå skal gjøre for å forankre drivstoffavgifter på en god måte. Det er ett eksempel. Det finnes flere.

Presidenten: Dermed er debatten i sak nr. 1 avsluttet.

Presidenten vil foreslå at finansministerens redegjørelse om regjeringens forslag til statsbudsjett og nasjonalbudsjett for 2011 legges ut for behandling i et senere møte.

– Det anses vedtatt.

Sak nr. 2 [11:43:08]

Referat

1. (8) Statsbudsjettet 2011 (Prop. 1 S (2010–2011))
2. (9) Nasjonalbudsjettet 2011 (Meld. St. 1 (2010–2011))
3. (10) Skatter og avgifter 2011 (Prop. 1 LS (2010–2011))

Enst.: Nr. 1–3 sendes finanskomiteen.

Presidenten: Dermed er dagens kart ferdigbehandlet.

Forlanger noen ordet før møtet heves? – Møtet er hevet.

Møtet hevet kl. 11.44.
